

Groupe d'Etats contre la corruption
Group of States against corruption

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

DIRECTION GENERALE I – AFFAIRES JURIDIQUES
SERVICE DES PROBLEMES CRIMINELS

GRECO: GRUPUL DE STATE CONTRA CORUPȚIEI

CONSLIUL EUROPEI

Dirrecția Generală ale drepturilor Omului și Probleme juridice
Dirrecția de monitorizări

Strasbourg, 1 aprilie 2011

Public
Greco Eval III Rep (2010) 8 Md
Tema I

RUNDA TREI de EVALUARE

RAPORTUL de EVALUARE a MOLDOVEI

INCRIMINĂRI (STE 173 și 191, PDC 2)
(TEMA I)

Adoptat de GRECO la cea de a 50 Reuniune Plenară
(Strasbourg, 28 martie -1 aprilie 2011)

I. INTRODUCERE

1. Moldova a aderat la GRECO în 2001. GRECO a adoptat raportul de evaluare la runda întâi la cea de a 15 reuniune plenară (13-17 octombrie 2003) și raportul de evaluare la runda a doua la cea de a 30 reuniune plenară (9-13 octombrie 2006). Rapoartele de evaluare sus-menționate cât și rapoartele de conformitate corespunzătoare sunt disponibile pe pagina Web a GRECO (www.coe.int/greco).
2. Cea de a 3 rundă de evaluare a GRECO (lansată la 1 ianuarie 2007) se referă la temele următoare:
 - **Tema I – Incriminări:** articolele 1a și b, de la 2 la 12, de la 15 la 17, 19.1 din Convenția penală privind corupția (STE 173), articolele 1-6 din Protocolul său adițional (STE 191) și Principiul Director 2 (incriminările corupției).
 - **Tema II – Transparența în finanțarea partidelor politice:** articolele 8,11,12,13b, 14 și 16 din Recomandarea Rec (2003)4 privind regulile comune contra corupției în finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale și mai general - Principiul Director 15 (finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale).
3. Echipa de evaluare GRECO pentru tema 1 (în continuare EEG) a vizitat Moldova la 15-16 noiembrie 2010 în următoarea componență: Edmond DUNGA, șeful Secretariatului Anticorupție, Inițiativa Regională Anticorupție (RAI) din Sarajevo (reprezentant al Albaniei) și dl Ernst GNAEGI, șeful unității de drept penal internațional al Oficiului Federal al Justiției (Elveția). EEG a fost asistată de M. Michael JANSSEN din cadrul Secretariatului GRECO. În prealabil înainte de vizită EEG a primit un răspuns complet la chestionarul de evaluare, cât și extrasele din legislația pertinentă.
4. EEG a întâlnit reprezentanții următoarelor autorități: Ministerul Justiției, Centrul de Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Procuratura Anticorupție, Curtea de Apel Chișinău, Curtea Supremă de Justiție, Ministerul Afacerilor Interne. EEG s-a întâlnit de asemenea cu reprezentanții unor organizații neguvernamentale (Alianța Anticorupție, Transparency International) cât și ai Academiei de Științe.
5. Prezentul raport referitor la prima temă a runde a 3 de evaluare GRECO este consacrat incriminărilor și a fost pregătit în baza răspunsurilor la chestionar, a informațiilor acumulate pe parcursul vizitei în stat. Obiectivul său principal este de a evalua măsurile adoptate de către autoritățile moldave pentru a se conforma exigențelor ce decurg din dispozițiile menționate în paragraful 2. Raportul conține o descriere a situației, urmată de o analiză critică. Concluziile includ o listă de recomandări adoptate de GRECO și adresate Moldovei pentru a ameliora nivelul de conformitate cu dispozițiile supuse examinării.

6. Raportul referitor la tema 2 – transparența în finanțarea partidelor politice este prezentat - în documentul Greco Eval III Rep (2010) 8F, Tema II.

II. Incriminări

Descrierea situației

7. Moldova a ratificat Convenția penală privind corupția (STE 173) la 14 ianuarie 2004 și aceasta a intrat în vigoare pentru Moldova, fără nici o rezervă, la 1 mai 2004. Moldova a declarat totuși, că „dispozițiile Convenției nu vor fi aplicabile pe teritoriul efectiv controlat de instituțiile autoproclamatei republici nistrene pînă la reglementarea durabilă a conflictului în această regiune”. Protocolul adițional la Convenția penală privind corupția (STE 191) a fost ratificat de Moldova la 22 august 2007 și a intrat în vigoare pentru Moldova, fără nici o rezervă, la 1 decembrie 2007.

8. Codul Penal moldav (în continuare CP) a intrat în vigoare la 12 iunie 2003. Mai multe dispoziții în referire la corupție au fost modificate în 2006 și 2009; sancțiunile pentru corupția activă și pasivă în sectorul public au fost majorate¹ cele pentru trafic de influență au fost puțin micșorate și au fost introduse circumstanțe agravante pentru corupția în sectorul privat.²

Corupția agenților publici naționali (STE 173, articolele 1-3 și 19)

Definiția infracțiunii

9. Articolul 324 din CP definește infracțiunea de corupere pasivă și art. 325 din CP infracțiunea de corupere activă. Ambele articole conțin o dispoziție de bază (al.1) și dispoziții pentru circumstanțe agravante (al.2 și 3). Suplimentar autoritățile se bazează pentru a formula observațiile lor în domeniu, pe Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 5 din 30.03.2009³, indicând că aceste explicații nu sunt obligatorii pentru instanțe, dar că ele în principiu le respectă.

¹ Astfel sancțiunile de închisoare și amendă sunt acum cumulative și nu alternative.

² Articolul 333, al.3 CP

³ HOTĂRÎREA PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA „Cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru corupere pasivă ori activă” nr.5 din 30.03.2009, publicată în „Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova”, 2010, nr.2, pag.10. Această decizie se bazează pe Legea 789 din 26 martie 1996 privind Curtea Supremă de Justiție, care în art. 2 lit. e) stipulează că Curtea „e) generalizează practica judiciară, analizează statistica judiciară și dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară, ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, iar art. 16 lit. c) că Plenul Curții Supreme de Justiție „c) examinează rezultatele generalizării practicii judiciare și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”.

Articolul 324. Corupere pasivă

(1) *Fapta persoanei cu funcție de răspundere care pretinde ori primește oferte, bani, titluri de valoare, alte bunuri sau avantaje patrimoniale fie acceptă servicii, privilegii sau avantaje, ce nu i se cuvin, pentru a îndeplini sau nu ori pentru a întârzia sau grăbi îndeplinirea unei acțiuni ce ține de obligațiile ei de serviciu, ori pentru a îndeplini o acțiune contrar acestor obligații, precum și pentru a obține de la autorități distincții, funcții, piețe de desfacere sau o oarecare decizie favorabilă,*

se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale și cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

(2) *Aceleași acțiuni săvârșite:*

[Lit.a) exclusă prin Legea nr.277-XVI din 18.12.2008, în vigoare 24.05.2009]

b) de două sau mai multe persoane;

c) cu extorcare de bunuri sau servicii enumerate la alin.(1);

d) în proporții mari

se pedepsește cu închisoare de la 5 la 10 ani cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale și cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

(3) *Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite:*

a) de o persoană cu înaltă funcție de răspundere;

b) în proporții deosebit de mari;

c) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale,

se pedepsește cu închisoare de la 7 la 15 ani cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale și cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani.

[Art.324 modificat prin Legea nr.277-XVI din 18.12.2008, în vigoare 24.05.2009]

[Art.324 modificat prin Legea nr.211-XV din 29.05.03, în vigoare 12.06.03]

Articolul 325. Coruperea activă

(1) *Promisiunea, oferirea sau darea unei persoane cu funcție de răspundere, personal sau prin mijlocitor, de bunuri sau servicii, enumerate la art.324, în scopurile indicate la același articol se pedepsește cu închisoare de pînă la 5 ani cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale.*

(2) *Aceleași acțiuni săvârșite:*

[Lit.a) exclusă prin Legea nr.277-XVI din 18.12.2008, în vigoare 24.05.2009]

b) de două sau mai multe persoane;

c) în proporții mari

se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale.

(3) *Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite:*

a) în proporții deosebit de mari;

b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale,

se pedepsește cu închisoare de la 6 la 12 ani cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale.

(4) *Persoana care a promis, a oferit sau a dat bunuri ori servicii enumerate la art.324 este*

liberată de răspundere penală dacă ele i-au fost extorcate sau dacă persoana s-a autodenunțat neștiind că organele de urmărire penală sînt la curent cu infracțiunea pe care a săvîrșit-o.

[Art.325 modificat prin Legea nr.277-XVI din 18.12.2008, în vigoare 24.05.2009]

[Art.325 modificat prin Legea nr.184-XVI din 29.06.2006, în vigoare 11.08.2006]

[Art.325 modificat prin Legea nr.211-XV din 29.05.03, în vigoare 12.06.03]

Elementele infracțiunii

„agenți publici naționali”

10. Dispozițiile dreptului moldovenesc privind corupția folosesc termeni „persoană cu funcții de răspundere” și „persoană cu înaltă funcție de răspundere” – acesta din urmă fiind o sub-categorie a primei definiții – care sunt definite în art. 123 al. 1 și 2 din CP.⁴ Definiția unei „persoane cu funcție de răspundere” cere ca acestei persoane „să i se acorde anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor autorității publice sau a acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico-economice”. Autoritățile au indicat, că acești termeni desemnează orice agent public decizional, care poate și trebuie să ia decizii și să suporte consecințele, cum ar fi, spre exemplu, un inspector fiscal, un polițist, un contabil-șef sau un medic șef de spital sau policlinică.

Articolul 123. Persoana cu funcție de răspundere

(1) Prin persoană cu funcție de răspundere se înțelege persoana căreia, într-o întreprindere, instituție, organizație de stat sau a administrației publice locale ori într-o subdiviziune a lor, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin stipularea legii, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor autorității publice sau a acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico-economice.

(2) Prin persoană cu înaltă funcție de răspundere se înțelege persoana cu funcție de răspundere al cărei mod de numire sau alegere este reglementat de Constituția Republicii Moldova și de legile organice, precum și persoanele cărora persoana cu înaltă funcție de răspundere le-a delegat împuternicirile sale.

11. Conform Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 5 din 30.03.2009 (para 14-16) nu sunt urmăriți penal pentru infracțiunea de corupere pasivă lucrătorii întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor care exercită numai funcții pur profesionale sau tehnice, cu excepția cazurilor când ei sunt investiți cu funcții de gestiune administrativă, de dispoziție sau organizare economică după cum prevede art. 123 din CP. Aceste persoane precum profesorii, medicii, contabilii din instituțiile publice, alți angajați (exemple date de autoritățile moldave) pot fi trase la răspundere penală conform art. 330 CP privind perceperea unei recompense nelegale de către un funcționar - cu condiția că au statut de

⁴ În acest raport, cu excepția unei precizări contrare, expresia „agent public” este folosită și trebuie înțeleasă în sensul „persoană cu funcție de răspundere”

funcționar public⁵ sau în temeiul art. 256 din CP privind primirea unei remunerații ilicite pentru îndeplinirea lucrărilor legate de deservirea populației.

Articolul 330. Primirea de către un funcționar a recompensei ilicite

(1) Primirea de către un funcționar al autorității publice, al altei instituții, întreprinderi sau organizații de stat, care nu este persoană cu funcție de răspundere, a unei recompense ilicite sau a unor avantaje patrimoniale pentru îndeplinirea unor acțiuni sau acordarea de servicii ce țin de obligațiile lui de serviciu

se pedepsește cu amendă în mărime de la 200 la 400 unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 2 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de pînă la 5 ani.

(2) Aceeași acțiune săvîrșită:

[Lit.a) exclusă prin Legea nr.277-XVI din 18.12.2008, în vigoare 24.05.2009]

b) în proporții mari

se pedepsește cu amendă în mărime de la 400 la 1000 unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 4 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de pînă la 5 ani.

[Art.330 modificat prin Legea nr.277-XVI din 18.12.2008, în vigoare 24.05.2009]

Articolul 256. Primirea unei remunerații ilicite pentru îndeplinirea lucrărilor legate de deservirea populației

(1) Primirea, prin extorcare, de către un lucrător fără funcție de răspundere dintr-o întreprindere, instituție sau organizație, a unei remunerații pentru îndeplinirea unor lucrări sau pentru prestarea unor servicii în sfera comerțului, alimentației publice, transportului, deservirii sociale, comunale, medicale sau de altă natură, lucrări și servicii ce țin de obligațiile de serviciu ale acestui lucrător,

se pedepsește cu amendă în mărime de pînă la 200 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 120 la 180 de ore.

(2) Aceeași acțiune săvîrșită:

[Lit.a) exclusă prin Legea nr.277-XVI din 18.12.2008, în vigoare 24.05.2009]

b) de două sau mai multe persoane;

c) în proporții mari

se pedepsește cu amendă în mărime de la 200 la 400 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de pînă la 2 ani.

12. În ce privește conceptul „persoană cu înalte funcții de răspundere” apoi Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 5 din 30.03.2009 (para 15) făcând trimitere la art. 72 al. 2 din Constituția R.M. precizează că ea cuprinde printre

⁵ conform Legii privind funcția publică și statutul funcționarului public nr. 159 din 4 iulie 2008, publicată la 23.12.2008.

altele Președintele, vicepreședinții și deputații Parlamentului, Președintele R.M., Prim-ministrul și membrii Guvernului, judecătorii tuturor instanțelor judecătorești, membrii Consiliului Superior al Magistraturii, Procurorul General și procurorii ierarhic inferiori, membrii Curții de Conturi, Președintele și judecătorii Curții Constituționale, primarii, consilierii consiliilor locale.

„a propune, oferi sau da”

13. Articolul 325 CP folosește termenii „a promite”, „a oferi” și „a da”.

„a solicita sau a primi, a accepta oferta sau promisiunea”

14. Articolul 324 folosește termenii „a pretind” și a „primi” oferte, bani, titluri de valoare, alte bunuri și avantaje cu caracter patrimonial și acceptă servicii sau privilegii, avantaje. Autoritățile au indicat, că termenul „a pretinde” corespunde celui de „a solicita” și termenul de a „accepta o promisiune” este la fel acoperit de aceste dispoziții, căci în Hotărârea Plenului CSJ nr. 5 (paragrafele 3,6) se indică, că „pentru existența infracțiunii de corupere pasivă este suficient ca învinuitul să accepte promisiunea unor foloase necuvenite...”

„Orice avantaj nedatorat”

15. Elementul „avantaj nedatorat” este transpus în dreptul moldav prin expresia „pretinde sau primește oferte, bani, titluri de valoare, alte bunuri sau avantaje cu caracter patrimonial fie că acceptă servicii, privilegii sau avantaje, ce nu i se cuvin” în art. 324 al. (1) CP privind corupția pasivă. În ce privește corupția activă din art. 325 al. 1 CP se face trimitere la aceeași dispoziție. Conform autorităților dispoziția citată include avantaje atât materiale cât și imateriale. Conform HP CSJ nr. 5 (para 3.5, 3.6) prin cuvântul „privilegiu” trebuie de înțeles un avantaj, o scutire de obligații (către stat), un drept sau o distincție socială” iar prin „cuvântul „avantaj” urmează de înțeles un folos, o favoare, un privilegiu de care se bucură cineva. Avantajul se poate realiza și printr-un câștig moral, adică nepatrimonial. Aceste avantaje necuvenite pot consta în: premii nejustificate acordate cu buna-știință rudelor persoanei cu funcție de răspundere și consimțământul acesteia, vacanțe, împrumuturi de bani fără dobândă, mâncare și băuturi, accelerarea tratării unui bolnav, perspective mai bune în carieră”.

16. Autoritățile au indicat EEG, că avantajul trebuie să fie nedatorat. Conform explicațiilor din HP CSJ nr. 5 (para 5) dacă „făptuitorul pretinde și primește fără înregistrare o sumă de bani, impusă de lege ca obligație pentru corupător, ori o sumă mai mare decât cea stabilită, fapta nu constituie corupere pasivă, ci o altă infracțiune, legată de abuz în serviciu ori de însușirea bunului”. În plus HP CSJ nr. 5 indică în paragraful 4, că chiar dacă dispozițiile privind corupția din CP nu indică la valoarea precisă a avantajului „instanța de judecată trebuie să țină seama că, în conformitate cu art.14 alin.(2) CP, nu constituie infracțiune

acțiunea sau inacțiunea care, deși, formal, conține semnele unei fapte prevăzute de Codul penal, dar, fiind lipsită de importanță, nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni”.⁶

„Direct sau indirect”

17. Dacă art. 325 al. 1 din CP preconizează că corupția activă poate fi comisă direct sau prin printr-un intermediar, art. 324 CP nu conține o astfel de precizare în referire la corupția pasivă. Totuși autoritățile au indicat, că ea include atât actele directe cât și cele indirecte, făcând referire la HP CSJ nr. 5 (para 2.2.) , care precizează, că „Primirea înseamnă luarea în posesie, în stăpânire a banilor sau foloaselor necuvenite de la corupător (sau de la altul ce acționează în numele acestuia) și nu se limitează neapărat la preluarea manuală de către un corupt a banilor sau a foloaselor care îi sunt oferite pentru serviciile sale”.

„Pentru sine sau pentru altcineva”

18. Dispozițiile privind coruperea activă și cea pasivă nu precizează, dacă avantajul este pentru agentul public personal. Autoritățile au făcut referire la HP CSJ nr. 5 pentru a sublinia, ca actul de corupție este constituit chiar dacă avantajul este destinat unui terț. Conform HP CSJ nr. 5 (para 2.2.) „în cazul în care avantajele necuvenite sub formă de bani, alte valori, acordarea de servicii au fost oferite rudelor sau primite de rudele apropiate persoanei cu funcție de răspundere cu acordul acesteia din urmă sau persoana nu a refuzat asemenea fapte și a utilizat situația sa de serviciu în folosul corupătorului, atunci fapta persoanei cu funcție de răspundere va fi considerată drept corupere pasivă exteriorizată prin "primire". În aceeași ordine de idei în para 3.6 al aceleași Hotărâri se subliniază „premier nejustificate acordate cu buna-știință rudelor persoanei cu funcție de răspundere...”

„ca el să execute sau să se abțină de la executarea unui act în exercițiul funcției”

19. Legislația moldavă include explicit atât actul pozitiv, cât și abținerea de a acționa a agentului public⁷, cu condiția, că „ele țin de obligația sa de serviciu” sau sunt „contrare obligațiilor sale”. În această privință CSJ precizează în HP nr. 5 (para 6) că „Instanțele de judecată trebuie să țină seama că infracțiunea de corupție pasivă va exista atunci când acțiunea sau inacțiunea făptuitorului de îndeplinire ori neîndeplinire a solicitării (...) face parte din sfera atribuțiilor de serviciu ale

⁶ Articolul 15 din CP dispune că gradul prejudiciabil al infracțiunii se determină conform semnelor ce caracterizează elementele infracțiunii (obiectul, latura obiectivă, subiectul și latura subiectivă). Spre exemplu, art. 11 din Legea cu privire la Codul de conduită a funcționarului public (Legea nr. 25-XVI din 22.02.2008, publicată la 11.04.2008), permite acestuia ca excepție, de a accepta, conform normelor de politețe cadouri simbolice ; funcționarul public nu poate deci fi pedepsit pentru primirea unor cadouri simbolice, cu condiția ca să nu fie urmate de comiterea unor acte sau de inacțiuni ilegale în exercițiul funcției.

⁷ A se vedea art. 324 al.1) CP „, pentru a îndeplini sau nu ori pentru a întârzia sau grăbi îndeplinirea unei acțiuni” și art. 325 al.1 CP face trimitere la aceeași clauză.

acestui sau este contrară acestor atribuții, urmând să se stabilească și să se indice în sentință și, în mod obligatoriu, să se arate legea ori actul administrativ care le reglementează”. În para 23 al aceleași hotărâri se stipulează, că „în cazul pretinderii, primirii, acceptării bunurilor ce nu i se cuvin, acțiunea sau inacțiunea care urma să o execute făptuitorul nu ținea de atribuțiile lui de serviciu, dar el susținea că este în drept să îndeplinească acele acțiuni ori inacțiuni în interesul corupătorului, fără a avea de fapt o asemenea posibilitate, fapta nu poate fi calificată drept corupere pasivă, ci ca escrocherie (art.190 CP). Atunci când făptuitorul insistă sau lasă să se creadă că el personal ori prin altcineva are influență asupra altei persoane la rezolvarea ofertei propuse, fapta se va califica conform art.326 CP ca trafic de influență”. Autoritățile au adăugat, că atunci când agentul public execută efectiv un act, care nu intră în atribuțiile sale, el poate fi tras la răspundere penală conform art. 328 CP pentru „exces de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu”.

Articolul 328. Excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu

(1) Săvârșirea de către o persoană cu funcție de răspundere a unor acțiuni care depășesc în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 150 la 400 unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 3 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de pînă la 5 ani.

(...)

„Comis intenționat”

20. Autoritățile au indicat, că actele de corupere activă și pasivă sunt comise cu intenție.

Sanctiuni

21. Infrațiunile de corupere pasivă sunt pasibile de amendă de la 1000 la 3000 unități convenționale (20 000 – 60 000 lei md., aproape 1300 – 3900 euro) și închisoare de la 3 la 7 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o activitate de la 2 la 5 ani, În circumstanțe agravante pedeapsa cu închisoarea constituie de la 5 la 10 ani (când infrațiunea e comisă de 2 sau mai multe persoane, însoțită de extorcarea de avantaje sau e vorba de sume importante) sau cu închisoarea de la 7 la 15 ani cu privarea de dreptul de a ocupa o funcție sau a exercita o activitate timp de 3-5 ani (când e vorba de sume foarte importante sau dacă infrațiunea a fost comisă de persoane cu înalte funcții de răspundere sau în interesul unei grup organizat sau organizații criminale). Autoritățile au explicat că conform art. 126 din CP „proporții mari” trebuie însemnă actualmente sume de la 50 000 la 100 000 lei (aproximativ de la 3250 la 6500 euro), iar „proporții deosebit de mari” sunt cele mai mari de 100 000 și (peste 6500 euro).

22. Infracțiunea de corupere activă este pasibile de amendă de la 1000 la 3000 unități convenționale și închisoare pînă la 5 ani maximum. În circumstanțe agravante pedeapsa cu închisoarea constituie de la 3 la 7 ani (când infracțiunea e comisă de 2 sau mai multe persoane, în proporții mari) sau cu închisoarea de la 6 la 12 ani (când e vorba de sume foarte importante sau comisă în interesul unei grup organizat sau organizații criminale). Art. 325 CP nu prevede ca sancțiune privarea de dreptul de a ocupa anume funcție sau de a exercita o activitate, dar autoritățile au indicat că în conformitate cu art. 65 al.3 din CP această sancțiune poate fi aplicată ca sancțiune complementară, „ținînd cont de caracterul infracțiunii săvîrșite de cel vinovat în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu sau în timpul exercitării unei anumite activități, instanța de judecată va considera imposibilă păstrarea de către acesta a dreptului de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate”.

23. Sancțiuni similare sunt prevăzute pentru alte infracțiuni penale comparabile, cum ar fi abuzul de putere sau de serviciu (art. 327 CP) sau excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu (art. 328 CP).

Coruperea membrilor assembleelor publice naționale (STE 173 art. 4)

24. Autoritățile au indicat că membrii assembleelor publice naționale sunt subiecți ai infracțiunilor prevăzute de art. 324, 325 CP, care incriminează actele de corupție activă sau pasivă cu implicarea „persoanelor cu înaltă funcție de răspundere”. Ele precizează, că membrii assembleelor publice naționale au statut de „persoane cu înaltă funcție de răspundere”, după cum definește al. 2 art. 123 CP, adică „persoana cu funcție de răspundere al cărei mod de numire sau alegere este reglementat de Constituția Republicii Moldova și de legile organice, precum și persoanele cărora persoana cu înaltă funcție de răspundere le-a delegat împuternicirile sale”. În acest context autoritățile fac trimitere la explicațiile date de CSJ în HP nr. 5 (para 15), conform cărora acest concept cuprinde printre altele președinte și vice-președinții Parlamentului, deputații și aleșii locali. În această privință se aduce ca exemplu decizia CSJ din 28.04.2010 care a confirmat condamnarea unui deputat pentru comiterea infracțiunii de trafic de influență, în care deputatul a fost calificat ca „persoană cu înaltă funcție de răspundere”. Elementele infracțiunii și sancțiunile prevăzute în cazurile de corupție a agenților publici naționale se aplică corupției comise de membrii assembleelor publice naționale. E de menționat faptul, că statutul lor de „persoană cu înaltă funcție de răspundere” constituie o circumstanță agravantă în caz de corupție pasivă, astfel sunt aplicabile sancțiunile agravate din art. 324 al. 3 CP - amendă de la 1000 la 3000 unități convenționale, cu închisoarea de la 7 la 15 ani și cu privarea de dreptul de a ocupa o funcție sau a exercita o activitate timp de 3-5 ani.

Corupția agenților publici străini (STE 173, articolul 5)

25. CP nu conține dispoziții care ar incrimina explicit corupția agenților publici străini. Conform autorităților dispozițiile generale ale art. 324 și 325 din CP

combinat cu dispozițiile art. 11 din CP privind competența teritorială⁸ ar putea eventual fi aplicate. În acest caz elementele infracțiunii prevăzute în caz de corupția agenților publici naționali s-ar aplica la actele de corupția ale agenților publici străini. Nu există jurisprudență pe cazuri de corupție comisă de agenți publici străini.

Corupția membrilor assembleelor publice străine (STE 173, articolul 6)

26. CP nu conține dispoziții care ar incrimina explicit corupția membrilor assembleelor publice străine. Conform autorităților dispozițiile generale ale art. 324 și 325 din CP combinate cu dispozițiile art. 11 din CP privind competența teritorială ar putea eventual fi aplicate. În acest caz elementele infracțiunii prevăzute în caz de corupția membrilor assembleelor publice naționale s-ar aplica la actele de corupție ale membrilor assembleelor publice străine. Nu există jurisprudență pe cazuri de corupție comisă de membrii assembleelor publice străine.

Corupția în sectorul privat (STE 173, articolele 7 și 8)

27. Coruperea pasivă și cea activă în sectorul privat sunt incriminate conform dispozițiilor articolelor 333 și 334 din CP. Dispozițiile articolului 333 CP reglementează coruperea pasivă și conține în același timp elemente comune ale corupției pasive și active. Articolul 334 din CP precizează elementele și sancțiunile specifice pentru coruperea activă.

Articolul 333. Luarea de mită

(1) Luarea de către o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală a mitei sub formă de bani, titluri de valoare, alte bunuri sau avantaje patrimoniale, acceptarea de servicii, privilegii sau avantaje, ce nu i se cuvin, pentru a îndeplini sau nu ori de a întârzia sau grăbi îndeplinirea unei acțiuni în interesul mituitului sau al persoanelor pe care le reprezintă, dacă asemenea acțiune intră în obligațiile de serviciu ale mituitului,

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 500 la 1500 unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 3 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de pînă la 5 ani.

(2) Aceleași acțiuni săvîrșite:

[Lit.a) exclusă prin Legea nr.277-XVI din 18.12.2008, în vigoare 24.05.2009]

b) de două sau mai multe persoane;

c) cu extorcarea mitei;

d) în proporții mari

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale sau cu închisoare de la 2 la 7 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvîrșite:

⁸ Vezi paragrafele 43 și 44 de mai jos

- a) în proporții deosebit de mari;
- b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale, se pedepesc cu închisoare de la 3 la 10 ani.

[Art.333 modificat prin Legea nr.277-XVI din 18.12.2008, în vigoare 24.05.2009]

[Art.333 completat prin Legea nr.211-XV din 29.05.03, în vigoare 12.06.03]

Articolul 334. Darea de mită

(1) Darea de mită

se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 1000 unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 3 ani.

(2) Aceeași acțiune săvîrșită:

[Lit.a) exclusă prin Legea nr.277-XVI din 18.12.2008, în vigoare 24.05.2009]

b) de două sau mai multe persoane;

c) în proporții mari

se pedepsește cu amendă în mărime de la 1000 la 2000 unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 5 ani.

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvîrșite:

a) în proporții deosebit de mari;

b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale, se pedepesc cu închisoare de la 3 la 7 ani.

(3) Persoana care a dat mită este liberată de răspundere penală dacă mita i-a fost extorcată sau dacă persoana s-a autodenunțat neștiind că organele de urmărire penală sînt la curent cu infracțiunea săvîrșită de ea.

[Art.334 modificat prin Legea nr.277-XVI din 18.12.2008, în vigoare 24.05.2009]

[Art.334 modificat prin Legea nr.184-XVI din 29.06.2006, în vigoare 11.08.2006]

[Art.334 completat prin Legea nr.211-XV din 29.05.03, în vigoare 12.06.03]

Elementele infracțiunii

28. Elementele constitutive definite pentru actele de corupție ale agenților publici naționali se regăsesc în cele privind corupția în sectorul privat, cu elemente specifice, enumerate mai jos – cu excepția unor anumite tipuri de acte de corupție: spre deosebire de dispozițiile art. 324 în art. 333 CP nu se menționează nici solicitarea unui avantaj, nici primirea, acceptarea sau solicitarea unei oferte de către beneficiarul mitei; în ce privește coruperea activă art. 334 CP nu menționează decât transmiterea unei mite, pe când art. 325 CP include la fel „oferirea” și „promiterea”, cât și corupția comisă prin intermediar.

„persoană care conduce sau lucrează pentru o unitate din sectorul privat”

29. Articolul 333 CP utilizează termenii „persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală”. Conform definiției art. 124 CP aceste persoane au anumite drepturi și obligații „în vederea exercitării funcțiilor sau acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico-economice”. Autoritățile au precizat că în acest concept sunt incluși atât directorii

de societăți comerciale (economice) cât și cei ai organizațiilor necomerciale⁹, contabilii-șefi și alți conducători și responsabili ai persoanelor juridice de drept privat.

Articolul 124. *Persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală*

Prin persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală se înțelege persoana căreia, în organizația indicată sau într-o subdiviziune a acesteia, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor sau acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico-economice.

„în cadrul unei activități comerciale”; „contrar obligațiilor sale”

30. Art. 333 CP nu prevede expres ca actul de corupție să fie comis în cadrul unei activități comerciale, doar că persoană care acționează în favoarea unei entități din sectorul privat să o facă „în interesul corupătorului sau al persoanelor pe care le reprezintă” și acțiunea sau inacțiunea acestei persoane să intre în „câmpul competențelor sale,,.

Sanțiuni

31. Infracțiunile de corupere pasivă în sectorul privat sunt pasibile de pedeapsa de amendă de la 500 la 1500 unități convenționale (10 000 – 30 000 lei md., aproape 650 – 1950 euro) sau închisoare de pînă la 5 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anume funcție sau de a exercita o activitate de pînă la 5 ani. Când infracțiunea e comisă de 2 sau mai multe persoane, sau a fost însoțită de extorcarea de avantaje sau e vorba de sume importante legea prevede sancțiuni sub formă de amendă de la 1000 la 3000 unități convenționale (de la 20000 la 60 000 lei, aproape 1300-3900 euro) sau cu închisoarea de la 2 la 7 ani cu privarea de dreptul de a ocupa o funcție sau a exercita o activitate timp de 2-5 ani; când e vorba de sume foarte importante sau infracțiunea a fost comisă în interesul unei grup organizat sau organizații criminale pedeapsa este de la 3 la 10 ani închisoare.

32. Infracțiunile de corupere activă în sectorul privat sunt pasibile de amendă de la 500 la 1000 unități convenționale (10 000 – 20 000 lei md., aproape 650 – 1300 euro) și închisoare pînă la 3 ani maximum. Când infracțiunea e comisă de 2 sau mai multe persoane sau e vorba de proporții mari legea prevede pedeapsa sub formă de amendă de la 1000 la 2000 unități convenționale (20 000 – 40 000 lei md, aproape 1300 – 2600 euro) sau pedeapsa cu închisoarea de la 2 la 5 ani; când e vorba de sume foarte importante sau comisă în interesul unei grup organizat sau organizații criminale pedeapsa stabilită este de la 3 la 7 ani închisoare. Art. 334 CP nu prevede ca sancțiune privarea de dreptul de a ocupa anume funcție sau de a

⁹ Cum sunt definite în art. 180, 181 Cod Civil, care includ asociații, fundații și instituții.

exercita o activitate, dar autoritățile au indicat că în conformitate cu art. 65 al.3 din CP această sancțiune poate fi aplicată ca sancțiune complementară, „ținând cont de caracterul infracțiunii săvârșite de cel vinovat în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu sau în timpul exercitării unei anumite activități, instanța de judecată va considera imposibilă păstrarea de către acesta a dreptului de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate”.

Corupția funcționarilor internaționali

33. CP nu conține dispoziții care ar incrimina explicit corupția funcționarilor internaționali. Conform autorităților dispozițiile generale ale art. 324 și 325 CP combinate cu dispozițiile art. 11 CP privind competența teritorială¹⁰ ar putea eventual fi aplicate. În acest caz elementele infracțiunii și sancțiunile prevăzute la corupția agenților publici naționali s-ar aplica la fel funcționarilor internaționali. Nu există nici o jurisprudență în legătură cu corupția funcționarilor internaționali.

Corupția membrilor assembleelor parlamentare internaționale

34. CP nu conține dispoziții care ar incrimina explicit corupția membrilor assembleelor parlamentare internaționale. Conform autorităților dispozițiile generale ale art. 324 și 325 CP combinate cu dispozițiile art. 11 CP privind competența teritorială ar putea eventual fi aplicate. În acest caz elementele infracțiunii și sancțiunile prevăzute la corupția agenților publici naționali s-ar aplica la fel în cazul corupției membrilor assembleelor parlamentare internaționale. Nu există nici o jurisprudență în legătură cu corupția membrilor assembleelor parlamentare internaționale.

Corupția judecătorilor și funcționarilor curților internaționale (STE 173 articolul 11)

35. CP nu conține dispoziții care ar incrimina expres corupția judecătorilor și funcționarilor curților internaționale. Conform autorităților dispozițiile generale ale art. 324 și 325 CP combinate cu dispozițiile art. 11 CP privind competența teritorială ar putea eventual fi aplicate. În acest caz elementele infracțiunii și sancțiunile prevăzute la corupția agenților publici naționali s-ar aplica la fel în cazul corupției judecătorilor și funcționarilor curților internaționale. Nu există nici o jurisprudență în legătură cu corupția judecătorilor și funcționarilor curților internaționale.

Traficul de influență (STE 173, articolul 12)

36. Traficul de influență este incriminat în art. 326 CP, dar doar în forma sa pasivă.

¹⁰ A se vedea paragrafele 43 și 44 de mai jos.

Articolul 326. Traficul de influență

(1) *Primirea sau extorcarea de bani, titluri de valoare, alte bunuri sau avantaje patrimoniale, acceptarea de servicii, bunuri sau avantaje, personal sau prin mijlocitor, pentru sine sau pentru o altă persoană, săvârșite intenționat de către o persoană care are influență sau care susține că are influență asupra unui funcționar, în scopul de a-l face să îndeplinească ori să nu îndeplinească acțiuni ce intră în obligațiile lui de serviciu, indiferent dacă asemenea acțiuni au fost sau nu săvârșite,*

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 500 la 1500 unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 3 ani.

(2) *Aceleași acțiuni urmate de influența promisă sau de obținerea rezultatului urmărit, săvârșite:*

[Lit.a) exclusă prin Legea nr.277-XVI din 18.12.2008, în vigoare 24.05.2009]

b) de două sau mai multe persoane;

c) cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții mari, se pedepsesc cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale sau cu închisoare de la 2 la 6 ani.

(3) *Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite:*

a) cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții deosebit de mari;

b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale, se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 7 ani cu amendă în mărime de la 500 la 1500 unități convenționale.

[Art.326 modificat prin Legea nr.277-XVI din 18.12.2008, în vigoare 24.05.2009]

[Art.326 modificat prin Legea nr.184-XVI din 29.06.2006, în vigoare 11.08.2006]

[Art.326 modificat prin Legea nr.211-XV din 29.05.03, în vigoare 12.06.03]

Elementele infracțiunii

„Afirmă sau confirmă că este în măsură de a exercita o influență ilegală asupra deciziei (agentului public)”

37. Acest element este transpus în art. 326 CP cu cuvintele următoare „care are influență sau care susține că are influență asupra unui funcționar, în scopul de a-l face să îndeplinească ori să nu îndeplinească acțiuni ce intră în obligațiile lui de serviciu, indiferent dacă asemenea acțiuni au fost sau nu săvârșite”. Autoritățile au confirmat că faptul exercitării efective a influenței, dacă s-a soldat ea sau nu cu rezultatul dorit nu este pertinent pentru a stabili comiterea infracțiunii de trafic de influență; în caz de producere a acestora ele constituie circumstanțe agravante. Termenul „nedatorat” nu este explicit transpus în art. 326 CP, care prevede o „anumită influență” .

Alte elemente constitutive

38. Elementele constitutive ale infracțiunii de corupție se aplică pe larg în traficul de influență pasiv. Totuși doar „primirea” și „extorcarea” avantajelor sunt menționate și nu solicitarea fără elemente de extorcare sau acceptarea unei oferte sau a unei promisiuni. Pe de altă parte comiterea indirectă a acestei infracțiuni, cât

și terții beneficiari sunt menționați explicit. În ce privește persoanele vizate în art. 326 CP, această dispoziție incriminează traficul de influență asupra „funcționarilor”; conform autorităților acest concept include toți salariații bugetari, fie că sunt sau nu funcționari publici, cât și persoanele cu funcții de răspundere.

Sanțiuni

39. Traficul de influență pasiv este pasibil de pedeapsa de amendă de la 500 la 1500 unități convenționale (10 000 – 30 000 lei md., aproape 650 – 1950 euro) sau închisoare de pînă la 5. Cu condiția că influență a fost efectiv exercitată sau că ea a condus la rezultatul dorit, pedepsele cresc în circumstanțele agravante următoare: când infracțiunea e comisă de 2 sau mai multe persoane, sau e vorba de sume importante legea prevede sancțiune sub formă de amendă de la 1000 la 3000 unități convenționale (de la 20000 la 60 000 lei, aproape 1300-3900 euro) sau cu închisoarea de la 2 la 6 ani; când e vorba de sume foarte importante sau infracțiunea a fost comisă în interesul unei grup organizat sau organizații criminale pedeapsa pasibilă este o amendă de la 500 la 1500 unități convenționale (10 000 – 30 000 lei md., aproape 650 – 1950 euro) și de la 5 la 10 ani închisoare.

Corupția arbitrilor naționali (STE 191 articolul 1, al.1 și 2, articolele 2 și 3) și corupția arbitrilor străini (STE 191 articolul 4)

40. Corupția arbitrilor naționali sau străini nu este explicit incriminată. Totuși autoritățile au afirmat, că arbitrii ar putea fi cuprinși în conceptul „gestionează o organizație comercială, socială sau o organizație non-guvernamentală”, precum prevede art. 124 CP, ca „persoana căreia, ... i se acordă, permanent sau provizoriu, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații. Conceptul de „arbitru” este definit în „Legea privind arbitrajul”¹¹ ca „persoană fizică aleasă de părți sau numită în modul stabilit de părți pentru soluționarea prin arbitraj a litigiului”. Conform autorităților ar fi aplicabile dispozițiile privind corupția în sectorul privat (articolele 333 și 334) arbitrilor naționali și eventual arbitrilor străini prin aplicarea dispozițiilor art. 11 CP privind competența teritorială¹². În acest caz, elementele infracțiunii și sancțiunile prevăzute în caz de corupție în sectorul privat s-ar aplica la fel actelor de corupție ale arbitrilor naționali și eventual celor străini. Nu există jurisprudență pe cazuri de corupție comisă de arbitri naționali, nici străini.

Corupția juraților naționali (STE 191 articolul 1, al.3 și articolul 5) și corupția juraților străini (STE 191 articolul 6)

41. Corupția juraților naționali și străini nu este incriminată. Autoritățile au subliniat că sistemul judiciar moldovenesc nu include jurați naționali.

¹¹ Legea nr. 23 din 22.02.2008.

¹² A se vedea paragrafele 43 și 44 de mai jos.

Alte chestiuni

Acte de participație

42. Complicitatea la comiterea tuturor infracțiunilor penale menționate este incriminată în legislația moldovenească. Sancțiuni identice celor prevăzute pentru autorul principal al infracțiunii pot fi impuse complicelor lui .

Articolul 41. Participația

Se consideră participație cooperarea cu intenție a două sau mai multor persoane la săvârșirea unei infracțiuni intenționate.

Articolul 42. Participanții

(1) Participanții sînt persoanele care contribuie la săvârșirea unei infracțiuni în calitate de autor, organizator, instigator sau complice.

(2) Se consideră autor persoana care săvârșește în mod nemijlocit fapta prevăzută de legea penală, precum și persoana care a săvârșit infracțiunea prin intermediul persoanelor care nu sînt pasibile de răspundere penală din cauza vârstei, iresponsabilității sau din alte cauze prevăzute de prezentul cod.

(3) Se consideră organizator persoana care a organizat săvârșirea unei infracțiuni sau a dirijat realizarea ei, precum și persoana care a creat un grup criminal organizat sau o organizație criminală ori a dirijat activitatea acestora.

(4) Se consideră instigator persoana care, prin orice metode, determină o altă persoană să săvârșească o infracțiune.

(5) Se consideră complice persoana care a contribuit la săvârșirea infracțiunii prin sfaturi, indicații, prestare de informații, acordare de mijloace sau instrumente ori înlăturare de obstacole, precum și persoana care a promis dinainte că îl va favoriza pe infractor, va tăinui mijloacele sau instrumentele de săvârșire a infracțiunii, urmele acesteia sau obiectele dobîndite pe cale criminală ori persoana care a promis din timp că va procura sau va vinde atare obiecte.

(6) Participanții trebuie să întrunească semnele subiectului infracțiunii.

Competențe

43. Conform dispozițiile pertinente din partea generală a CP care se aplică tuturor infracțiunilor penale, este mai întîi stabilită competența privind actele comise pe teritoriul Moldovei de către cetățenii ei sau cei străini sau apatrizii (principiul teritorialității); e necesar de făcut referire la al. 1, 4 și 6 ale art. 11 CP, care include la fel infracțiunile comise în apele teritoriale și spațiul aerian al Moldovei, la bordul unui vas înmatriculat într-un port din Moldova sau a unei aeronave moldovenești, aflate în ape teritoriale sau spațiu aerian străine sau la bordul unei nave militare sau avion militar moldav, indiferent de locul aflării lor. Principiul teritorialității se aplică la fel dacă o parte a infracțiunii a fost comisă în Moldova , a se vedea art. 12, al.2 CP.

Articolul 11. Aplicarea legii penale în spațiu

(1) Toate persoanele care au săvârșit infracțiuni pe teritoriul Republicii Moldova urmează a fi trase la răspundere penală în conformitate cu prezentul cod.

(2) Cetățenii Republicii Moldova și apatrizii cu domiciliu permanent pe teritoriul Republicii Moldova care au săvârșit infracțiuni în afara teritoriului țării sînt pasibili de

răspundere penală în conformitate cu prezentul cod.

(3) Cetățenii străini și apatrizii care nu domiciliază permanent pe teritoriul Republicii Moldova și au săvârșit infracțiuni în afara teritoriului țării poartă răspundere penală în conformitate cu prezentul cod și sînt trași la răspundere penală pe teritoriul Republicii Moldova dacă infracțiunile săvârșite sînt îndreptate împotriva intereselor Republicii Moldova, împotriva drepturilor și libertăților cetățeanului Republicii Moldova, împotriva păcii și securității omenirii sau constituie infracțiuni de război, precum și pentru infracțiunile prevăzute de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, dacă aceștia nu au fost condamnați în statul străin.

(4) Sub incidența legii penale nu cad infracțiunile săvârșite de reprezentanții diplomatici ai statelor străine sau de alte persoane care, în conformitate cu tratatele internaționale, nu sînt supuse jurisdicției penale a Republicii Moldova.

(5) Infracțiunile comise în apele teritoriale și în spațiul aerian al Republicii Moldova se consideră săvârșite pe teritoriul Republicii Moldova. Persoana care a săvârșit o infracțiune pe o navă maritimă sau aeriană, înregistrată într-un port sau aeroport al Republicii Moldova și aflată în afara spațiului acvatic sau aerian al Republicii Moldova, poate fi supusă răspunderii penale în conformitate cu prezentul cod dacă în tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte nu se dispune altfel.

(6) În baza prezentului cod sînt supuse răspunderii penale și persoanele care au săvârșit infracțiuni la bordul unei nave militare maritime sau aeriene aparținînd Republicii Moldova, indiferent de locul ei de aflare.

(7) Pedepsele și antecedentele penale pentru infracțiunile comise în afara teritoriului Republicii Moldova sînt luate în considerare, conform prezentului cod, la individualizarea pedepsei pentru o nouă infracțiune săvârșită de aceeași persoană pe teritoriul Republicii Moldova, precum și la soluționarea chestiunilor privind amnistia în condiții de reciprocitate în temeiul hotărîrii instanței de judecată.

[Art.11 completat prin Legea nr.136-XVI din 19.06.2008, în vigoare 08.08.2008]

Articolul 12. Locul săvîrșirii faptei

(1) Locul săvîrșirii faptei se consideră locul unde a fost săvîrșită acțiunea (inacțiunea) prejudiciabilă, indiferent de timpul survenirii urmărilor.

(2) Locul săvîrșirii infracțiunii transnaționale se consideră atare dacă:

a) infracțiunea a fost săvîrșită pe teritoriul Republicii Moldova și pe teritoriul a încă, cel puțin, unui alt stat;

b) infracțiunea a fost săvîrșită pe teritoriul Republicii Moldova, dar o parte substanțială a organizării și controlului acesteia a avut loc într-un alt stat, și invers;

c) infracțiunea a fost săvîrșită pe teritoriul Republicii Moldova, cu implicarea unui grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații) criminale care desfășoară activitate infracțională în mai mult de un stat, și invers;

d) infracțiunea a fost săvîrșită pe teritoriul Republicii Moldova, dar are consecințe grave într-un alt stat, și invers.

[Art.12 completat prin Legea nr.336-XVI din 16.12.05, în vigoare 06.01.06]

[Art.12 în redacția Legii nr.211-XV din 29.05.03, în vigoare 12.06.03]

44. În ce privește infracțiunile comise în străinătate, dispozițiile art. 11 CP delimitează competența după cum urmează:

- infracțiuni comise de cetățeni moldoveni sau apatrizi cu reședința pe teritoriul Moldovei (al.2);

- infracțiuni comise de cetățeni străini sau apatrizi nerezidenți în Moldova, dacă faptele aduc daune intereselor Moldovei, păcii și securității omenirii, dacă ele

constituie crime de război sau dacă ele sunt prevăzute de tratatele internaționale, la care Moldova este parte și dacă autorii infracțiunilor nu au fost trași la răspundere în străinătate (al.3)

Conform autorităților dispoziția art. 11 al.3) CP”infracțiunile comise în străinătate...(…) dacă ele sunt prevăzute în tratatele internaționale, la care Republica Moldova este parte” se aplică deci la infracțiunile de corupție și acoperă obligațiile enunțate în art. 17 paragraful 1.b și 1.c din Convenția penală privind corupția (STE 173).

45. Autoritățile au indicat că nu există jurisprudență, nici o decizie privind competența privind infracțiunile de corupție.

Termene de prescripție

46. Termenul de prescripție depinde de gravitatea sancțiunilor prevăzute pentru infracțiune¹³. Conform acestui criteriu termenul de prescripție aplicat infracțiunilor de corupere pasivă și activă în sectorul public cât și cel privat, infracțiunilor de trafic de influență este de 5 ani. În cazul infracțiunii cu circumstanțe agravante, conform al.3 art. 324 și al, 3 art. 325 CP termenul de prescripție este de 15 ani. Prescripția curge din ziua când infracțiunea a fost comisă pînă la ziua când decizia judecătorească devine executorie. Dacă persoana comite o nouă infracțiune termenul de prescripție va fi calculat pentru fiecare infracțiune separat.

Mijloace de apărare

47. Un mod de apărare special este prevăzut pentru infracțiunile de corupere activă comise în sectorul public sau privat cu condiția ca mita să fi fost extorcată corupătorului sau acesta s-a autodenunțat „neștiind că organele de urmărire penală sînt la curent cu infracțiunea pe care a săvîrșit-o”¹⁴. Corupătorul este liberat deci de răspunderea penală. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 5 (paragraful 24) precizează, că „autodenunțarea s-a făcut personal de făptuitor, oral sau în scris, organelor de urmărire penală, care nu dispuneau de informații sau date despre această faptă” sau „autorității publice, conducătorilor instituțiilor sau organizațiilor de stat, în care persoană coruptă își exercită funcțiile”.

Statistici

48. Autoritățile au furnizat datele de mai jos privind numărul de persoane puse sub învinuire, deferite justiției și condamnate pentru infracțiuni de corupție sau infracțiuni conexe pentru perioada 2007-iunie 2010.

¹³ A se vedea art. 60 din CP.

¹⁴ A se vedea art. 325 al. 4 și 334 al.4 CP

Art. CP	Persoane puse sub acuzare				Persoane deferite justiției				Persoane condamnate			
	2007	2008	2009	6 luni 2010	2007	2008	2009	6 luni 2010	2007	2008	2009	6 luni 2010
324	207	174	96	113	59	82	36	30	34	41	22	13
325	61	40	31	10	57	23	20	5	35	21	9	1
326	95	112	98	71	62	78	76	46	35	50	59	34
327	223	176	175	99	112	79	64	35	44	43	21	75
328	235	216	215	92	118	109	73	41	36	48	19	13
330									29	11	7	3
256										5	0	2
333	72	21	10	8	12	11	4	1		4	2	1
334	4	8	0	1	0	4	1	0		0	0	0

III. ANALIZĂ

49. Codul penal moldav (în continuare CP), în vigoare din 2003 și modificat ultima dată – în ce privește dispozițiile referitoare la corupție – în 2009, cuprinde infracțiunile de corupție activă și pasivă comise în sectorul public (art. 324, 325 CP) și cel privat (art. 333, 334 CP), cât și de trafic de influență (art. 326 CP). Grupul de experți evaluatori ai GRECO (în continuarea EEG) a constatat că sistemul existent prezintă un număr de lipsuri, deficiențe, pe care le vom prezenta mai jos, față de normele stabilite de Convenția penală privind corupția (STE 1273) și Protocolul său adițional (STE 191), care au intrat în vigoare pentru Moldova respectiv în 2004 și 2007. În linii generale, incriminările de corupție și trafic de influență sunt lipsite de coerență și claritate, din motivul intercalării dispozițiilor moștenite din vechiul Cod Penal cu dispoziții mai recente. Autoritățile se bazează, în primul rând, la formularea obiecțiilor lor în materie, pe Hotărârea explicativă a Plenului Curții Supreme de Justiție nr.5 din 30 martie 2009¹⁵, indicând că aceste explicații nu au forță obligatorie pentru instanțe, cu toate că acestea le respectă în general. EEG ia act de această Hotărâre explicativă în cadrul analizei dispozițiilor pertinente, dar consideră că textul legii referitoare la corupție nu trebuie să comporte ambiguități și că e necesar de a pune în aplicare un cadru juridic mai clar, previzibil, coerent și complet conform Convenției.

50. În primul rând, EEG constată, că termenii „persoană cu funcții de răspundere” și „persoană cu înaltă funcție de răspundere”- acesta din urmă fiind o subcategorie a primei expresii – sunt folosite pentru a stabili autorii eventualelor

¹⁵ HOTĂRÎREA PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA „Cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru corupere pasivă ori activă” nr.5 din 30.03.2009, publicată în „Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova”, 2010, nr.2 și bazată pe art. 2 e) și 16 din Legea 789 din 26 martie 1996 privind Curtea Supremă de Justiție

infrafracțiuni de corupție în sectorul public.¹⁶ Acești termeni sunt definiți în articolul 123 al.1 și 2 CP¹⁷, care cere ca acestei persoane „să i se acorde anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor autorității publice sau a acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico-economice”. În ce privește conceptul „persoană cu înalte funcții de răspundere” apoi Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 5 din 30.03.2009 (para 15) făcând trimitere la art. 72 al. 2 din Constituția R.M. precizează că ea cuprinde printre altele Președintele, vicepreședinții și deputații Parlamentului, Președintele R.M., Prim-ministrul și membrii Guvernului, judecătorii tuturor instanțelor judecătorești, membrii Consiliului Superior al Magistraturii, Procurorul General și procurorii ierarhic inferiori, membrii Curții de Conturi, Președintele și judecătorii Curții Constituționale, primarii, consilierii consiliilor locale etc. EEG ia act de aceste explicații și conchide, printre altele, că corupția primarilor, miniștrilor, judecătorilor, procurorilor – după cum o cere art. 1.a din Convenție – cât și membrii Parlamentului și ai consiliilor locale – conform art. 4 din Convenție – este incriminată.

51. Totodată EEG este preocupată de faptul, că definiția „unei persoane cu funcție de răspundere” cere ca persoana să aibă atribuții de autoritate publică, de gestiune administrativă, de dispoziție ori organizatorico-economice. Autoritățile au precizat că acest concept include orice agent public „de decizie, care poate și trebuie să ia decizii și să suporte consecințele”. Conform explicațiilor date de autorități, cât și de practicienii întâlniți în țară, cât și Hotărârea nr. 5 a Plenului CSJ, persoanele, care nu sunt investite cu astfel de funcții și care exercită funcții pur profesionale sau tehnice într-o entitate publică – cum ar fi spre exemplu, profesorii, medicii, contabilii întreprinderilor publice, grefierii și alți angajați – nu pot fi trași la răspundere penală pentru infrafracțiuni de corupție, dar doar pentru infrafracțiunea de „primire de către un funcționar a unei recompense ilicite” (art.330 CP) – dacă persoana are statut de funcționar public¹⁸ – sau pentru „Primirea unei remunerații ilicite pentru îndeplinirea lucrărilor legate de deservirea populației” (art. 256 CP). În această privință EEG constată, că aceste ultime dispoziții prevăd sancțiuni cu mult mai mici decât cele pentru acte de corupție¹⁹, că nu sunt incriminate acțiunile active ale acestor infrafracțiuni (adică faptul de a da, de a oferi sau de a promite un avantaj) și că în ele se conțin alte restricții (limitări) comparativ cu exigențele articolelor 2 și 3 din Convenție.²⁰ De altfel, EEG ar dori

¹⁶ Din contra, dispozițiile art. 326 CP privind traficul de influență folosesc termenul „funcționar”; a se vedea para 62 de mai jos.

¹⁷ În acest raport, cu excepția unei mențiuni contrare, expresia „agent public” trebuie înțeleasă în sensul „persoană cu funcție de răspundere”

¹⁸ Conform Legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr. 158 din 04.07.2008, publicată la 23.12.2008.

¹⁹ Astfel art. 330 prevede o amendă sau privațiune de libertate pînă la 2 ani sau în circumstanțe agravante pînă la 4 ani (pedepsele stabilite în art. 256 sunt încă mai mici), pe când art. 324 prevede pentru infrafracțiunea de corupție pasivă amendă și privațiune de libertate de maxim 7 ani, iar în circumstanțe agravante - pînă la 14 ani.

²⁰ Spre exemplu art. 330 prevede „percepția unor avantaje patrimoniale” și exclude astfel avantajele imateriale sau solicitarea unui avantaj sau acceptarea unei oferte; art. 256 CP nu include decât cazurile când primirea este urmarea unei extorcări.

să menționeze faptul, că art. 330 CP vizează explicit „un funcționar al autorității publice, al altei instituții, întreprinderi sau organizații de stat, care nu este persoană cu funcție de răspundere”, ceea ce demonstrează, la fel, că infracțiunile de corupție propriu-zise nu includ toate categoriile de funcționari sau alți agenți publici, contrar prevederilor din art. 1(a) din Convenție. În consecință EEG **recomandă de a lua măsurile legislative necesare pentru ca corupția activă și pasivă a tuturor categoriilor de agenți publici (în sensul Convenției penale privind corupția STE 173) să fie incriminate penal, inclusiv actele de corupție a tuturor funcționarilor, care cad sub incidența legii privind funcția publică, cât și a celor, care nu exercită funcții de autoritate publică sau de gestiune administrativă, de dispoziție sau organizare economică.**

52. Totodată EEG notează, că nici dispozițiile referitoare la corupție, nici cele care definesc „persoana cu funcție de răspundere” (înalță funcție) nu fac explicit mențiune la agenții publici străini sau internaționali. Conform autorităților dispozițiile generale ale art. 324,325 CP , combinate cu dispozițiile art. 11 CP privitor la competența teritorială ar putea eventual fi aplicate. Totuși, interlocutorii întâlniți de experți, și-au exprimat îndoielile lor asupra acestei interpretări. Pentru EEG este evident, că lipsa unei mențiuni explicite a noțiunii de agenți publici străini și internaționali face puțin probabilă aplicabilitatea dispozițiilor aferente corupției acestor categorii de persoane. În această privință EEG a aflat că deocamdată nu a fost pornită nici o cauză penală pentru acte de corupție ale agenților publici străini sau internaționali. EEG subliniază, că regulile de competență nu sunt pertinente pentru a ști dacă agenții publici străini sau internaționali sunt vizați de către elementele referitoare la infracțiunile de corupție. În contextul celor expuse EEG este convinsă, că legislația curentă trebuie modificată astfel pentru a include toți funcționarii străini și internaționali pentru a înlătura orice incertitudine. În consecință EEG **recomandă de a lua măsurile legislative necesare pentru a garanta că corupția activă și pasivă a agenților publici străini, a membrilor adunărilor publice străine, a funcționarilor internaționali, ai membrilor adunărilor parlamentare internaționale, cât și judecătorii și agenții curților internaționale să fie explicit incriminate conform articolelor 5,6,9,10 și 11 din Convenția penală privind corupția (STE 173).**

53. În ce privește jurații și arbitrii, autori ai infracțiunilor de corupție, vizați în Protocolul adițional la Convenție EEG a constatat, că corupția acestor categorii de persoane nu este explicit incriminată și că nu a fost pronunțată nici o hotărâre judecătorească în această privință. Autoritățile au afirmat, că dispozițiile privitoare la corupția în sectorul privat – comise de către „persoane responsabile de o organizație comercială, obștească sau neguvernamentală”²¹ s-ar aplica la arbitrii naționali, aceștia fiind definiți ca „persoană fizică aleasă de părți sau numită în modul stabilit de părți pentru soluționarea prin arbitraj a litigiului”²².

²¹ Vezi art. 333 și 334 CP

²² Vezi Legea cu privire la arbitraj nr. 23 din 22.02.2008

Totuși EEG remarcă, că această analiză nu a fost confirmată neîndoielnic în timpul vizitei. Astfel unii interlocutori și-au exprimat dubiilor lor în ce privește incriminarea arbitrilor de către CP, iar alții au optat pentru aplicarea dispozițiilor referitoare la corupția în sectorul public. În lipsa unor dispoziții juridice clare și a unei jurisprudențe sau decizii judiciare în privința arbitrilor naționali, EEG nu este convinsă, că infracțiunea de corupție comisă de către arbitri sau în privința lor ar cădea sub incidența Codului Penal moldav. În ce privește arbitrii străini, autoritățile au făcut iarăși trimitere la art. 11 din CP privitor la competența teritorială. EEG ar dori să sublinieze din nou că regulile de competență nu sunt pertinente în problema de a ști, dacă anumite categorii de persoane străine sunt vizate de către elementele aferente infracțiunilor de corupție.²³ Aceleași raționamente sunt valabile pentru jurații străini. În ce privește jurații naționali EEG notează, că sistemul judiciar moldav actual nu prevede participarea juraților sau judecătorilor ne profesioniști la procedurile judiciare. În consecință, EEG conchide, că nici o măsură nu este prevăzută pentru jurații naționali, dar că astfel de măsuri ar deveni necesare dacă se va recurge conform art. 1 al.3 din Protocolul adițional la jurați în viitor. În temeiul celor spuse precedent EEG **recomandă de a incrimina în mod explicit corupția pasivă și activă comise de arbitrii naționali și străini, cât și de jurații străini conform articolelor 4 și 6 din Protocolul adițional la Convenția penală privind corupția (STE 191).**

54. În ce privește definiția infracțiunilor de corupție în CP, EEG constată, că dispozițiile pertinente nu sunt clare și coerente. Această situație a fost explicată prin modificarea parțială a dispozițiilor referitoare la corupție, ceea ce în opinia fermă a EEG, trebuie să antreneze o revizie completă a acestora pentru a exclude orice ambiguitate și lacună posibile la aplicarea lor. De altfel, în timpul întrevederilor în țară, interpretările legii, făcute de către autorități, practicieni în drept și observatori erau departe de a fi uniforme în mai multe subiecte.

55. În primul rând, în referire la diversele forme ale actelor de corupție, art. 325 CP folosește termenii „a promite”, „a oferi”, „a da” conform obligațiilor enunțate în art. 2 din Convenție. În ce privește corupția pasivă, art. 324 din CP menționează faptul de „a pretinde”, „a primi”, „a accepta” un avantaj sau o ofertă. Autoritățile au explicat, că termenul „a pretinde” corespunde celui de „a solicita” și că faptul de „a accepta o promisiune” este la fel incriminat de art. 324 CP, la fel ca și acceptarea unei oferte. EEG nu are nici un argument de a pune la îndoială aceste explicații, care vin în concordanță cu indicațiile date în această privință în Hotărârea explicativă a Plenului CSJ nr. 5. Totuși, ea nu este convinsă, că conținutul art. 324 CP ar satisface pe deplin normelor enunțate în art. 3 al Convenției, dat fiind faptul, că în aici se face o distincție după caracterul material și imaterial al avantajului. Astfel, la o citire strictă a acestei dispoziții se creează impresia, că faptul de a „pretinde” și de „a primi” un avantaj (o ofertă) se referă doar la avantajele „cu caracter patrimonial”, iar faptul de „a accepta” un avantaj

²³ Vezi paragraful 53 de mai sus

poate include orice serviciu, privilegiu, avantaj. EEG notează, că în Hotărârea explicativă a CSJ nu s-a expus aparent asupra acestei distincții, iar autoritățile au pledat pentru aplicarea art. 324 și în cazul când un agent public a solicitat sau primit un avantaj imaterial. Totuși nu a fost adusă nici o explicație convingătoare pentru a justifica această analiză, iar o parte din interlocutorii din timpul vizitei nu au împărțit această poziție. EEG est pe poziția fermă, în acest domeniu important, legislația aferentă corupției, nu trebuie să conțină nici cea mai mică ambiguitate și e necesar de a fi revăzută pentru ca cadrul legal să fie fără lacune.

56. În al doilea rând, EEG observă, că dispozițiile articolelor 324, 325 CP nu precizează, dacă avantajele sunt pentru agentul public sau pot fi destinate unui tert, iar art. 324 nu prevede expres comiterea indirectă, prin intermediari, a actelor de corupție pasivă. Autoritățile au afirmat, că toate cazurile enunțate sunt incriminate de dispozițiile în vigoare conform explicațiilor făcute de Curtea Supremă de Justiție în hotărârea sa explicativă. Nu este totuși nici o jurisprudență susceptibilă de a confirma acest punct de vedere. În afară de aceasta, EEG este alarmată de faptul, că contrar dispozițiilor enunțate mai sus, art. 326 CP prevede expres posibilitatea unui tert beneficiar în cazul de trafic de influență pasivă, cât și comiterea indirectă a acestor acte (la fel art. 325 CP în ce privește comiterea indirectă a actelor de corupție activă). EEG ar vrea să sublinieze cât este de important din motive de claritate și coerență ca fiecde delict de corupție să includă aceleași elemente constitutive de bază. Ea este convinsă, că legislația aplicabilă actelor de corupție trebuie să fie reorganizată pentru a ține cont, fără nici un pic de îndoială, că comiterea indirectă a actelor de corupție pasivă, cât și în profitul unor terți beneficiari, să fie luată în considerație conform prevederilor articolelor 2 și 3 din Convenție.

57. În al treilea rând, art. 324, 325 se aplică doar actelor comise de un agent public „ ce țin de obligațiile sale de serviciu” sau „sunt contrare acestora”. În această privință Curtea Supremă de Justiție a precizat în Hotărârea sa explicativă, că instanța judiciară trebuie să facă în mod obligatoriu referință la textele de lege sau actele administrative pertinente pentru a stabili atribuțiile de serviciu ale agentului în cauză. Articolele 2 și 3 din Convenție menționează atât faptul de a comite cât și de a se abține de la executarea unui act „în exercițiul funcției” , ceea ce include actele și neglijențele comise datorită funcției pe care o ocupă funcționarul public, inclusiv actele și neglijențele ce constituie un abuz de funcție. Autoritățile au indicat, că actele și neglijența comise în afara domeniului de competență a agentului public ar fi urmărite penal pentru escrocherie (art.190 CP), trafic de influență (art.326 CP) sau exces de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu (art. 328), dar EEG pune la îndoială faptul, că toate cazurile de corupție, prevăzute de art. 2 și 3 din Convenție vor fi efectiv acoperite de infracțiunile menționate. De altfel, se pare că art. 190 și 326 se aplică doar dacă agentul public induce în eroare corupătorul în privința competențelor sale, dar nu și în cazul când el execută anumite acte prin violarea competențelor sale; în astfel de situații art.

328 ar putea fi aplicat, dar el conține alte elemente restrictive.²⁴ Iată de ce EEG est de părerea că clauza „ce ține de obligațiile ei de serviciu” aduce un element suplimentar – fără îndoială restrictiv – la incriminarea corupției, cea poate face mai dificilă urmărirea infracțiunii.

58. În temeiul celor expuse mai sus, EEG conchide, că legislația moldavă nu este suficient de coerentă, nici pe deplin conformă exigențelor articolelor 2 și 3 din Convenție. În consecință, ținând cont de paragrafele precedente ea **recomandă de a alinia într-o mod coerent incriminările actelor de corupție din sectorul public din articolele 324 și 325 Cod Penal la prevederile articolelor 2 și 3 din Convenția penală privind corupția, pentru a se asigura, că aceste dispoziții includ fără nici o îndoială posibilă: a) faptul de a solicita, primi și accepta atât avantaje materiale cât și imateriale; b) actele de corupție comise printr-un intermediar sau în beneficiul unui terț; și c) toate cazurile în care un agent public îndeplinește sau se abține de a executa un act în exercițiul funcției, indiferent dacă acest act face sau nu parte din competența oficială a agentului public.**

59. Corupția în sectorul privat este incriminată atât în forma sa pasivă (art. 333 CP) cât și activă (art. 334). EEG recunoaște, că aceste dispoziții incriminează nu numai entitățile comerciale în sens strict, dar se extind asupra „organizațiilor obștești” și alte „organizații neguvernamentale”. Pe de altă parte EEG a constatat mai multe deficiențe, care ar trebui lichidate. În primul rând, în ce privește varietatea autorilor posibili, articolele 333, 334 CP enumără doar „responsabilii” organizațiilor comerciale, sociale și al. Acest concept este definit în art. 124 CP și desemnează persoanele, căreia i se acordă „permanent sau provizoriu, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor sau acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico-economice”. Autoritățile și alți interlocutori ai EEG au explicat, că această formulă presupune un anumit nivel de responsabilitate în cadrul entității în cauză, în măsura în care ea se aplică doar directorilor, contabililor-șefi, altor conducători și responsabili. Pe de altă parte, EEG nu este convins, că conceptul „organizații comerciale, sociale sau ne-guvernamentale” include toate entitățile de drept privat, inclusiv cele care nu au personalitate juridică, chiar persoane fizice. În schimb art. 7 și 8 din Convenție menționează fără ambiguitate „orice persoană care conduce sau lucrează pentru o entitate din sectorul privat” fără nici o restricție referitoare la funcțiile sau responsabilitățile persoanei interesate²⁵ sau la statutul juridic al entității în cauză.²⁶

²⁴ Printre altele art. 328 CP nu se referă decât la agentul public ca autor posibil al infracțiunii (corupția pasivă); în plus se cere ca agentul public să fi „adus daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice”.

²⁵ Inclusiv persoanele care exercită funcții de subalterni și persoanele cum ar fi consultanți, agenți comerciale, care lucrează pentru entitatea privată fără a avea statut de salariat; vezi paragraful 54 din Raportul explicativ la Convenția penală privind corupția.

²⁶ Inclusiv entitățile ce nu au personalitate juridică și persoanele fizice: a se vedea paragraful 54 din Raportul explicativ la Convenția penală privind corupția.

60. Un alt domeniu, ce provoacă anumite preocupări se referă la dispozițiile referitoare la corupția în sectorul privat și anume la diferitele forme ale actelor de corupție. Mai precis articolele 333 și 334 CP menționează doar „darea” și „primirea” unui avantaj, nu și oferirea, promiterea sau solicitarea unui avantaj, nici acceptarea unei oferte sau promisiuni, ceea ce contravine articolelor 7 și 8 din Convenție. În plus, EEG constată, că articolele 333 și 334 CP nu vizează decât actele care „intră în obligațiile de serviciu” a persoanelor, care activează în entitatea privată²⁷, pe când Convenția cere într-un mod general „prin încălcarea obligațiilor sale”. În fine, dispozițiile referitoare la corupția din sectorul privat nu cuprind în mod explicit comiterea indirectă a infracțiunii (printr-un intermediar), nici terți beneficiari, contrar prevederilor din articolele 7 și 8 din Convenție. EEG face trimitere în această privință la comentariile sale asupra dispozițiilor referitoare la corupția în sectorul public, care sunt identice în această privință²⁸, cu o singură excepție.²⁹ În temeiul celor de mai sus, EEG **recomandă de a aduce în conformitate cu articolele 7 și 8 din Convenția penală privind corupția (STE 173) incriminările corupției din sectorul privat cuprinse în articolele 333 și 334 din Codul penal, anume cele referitoare la categoriile de persoane vizate, diferitele forme ale actelor de corupție, la comiterea indirectă a infracțiunii cât și implicarea unor terți beneficiari.**

61. Traficul de influență este incriminat de art.326 CP doar în forma sa pasivă. Traficul de influență activ, adică faptul de a promite, de a da sau de a oferi un avantaj nedatorat traficantului de influență nu constituie deci o infracțiune penală în Codul Penal, contrar art.12 din Convenție. Vorbind de traficul de influență pasiv, EEG se felițită de faptul, că art.326 CP reflectă un mare număr din elementele conținute în art.12 din Convenție, anume comiterea directă și indirectă atât în favoarea traficantului de influență cât și pentru un terț, independent de faptul dacă influența a fost efectiv exercitată și dacă ea a dus la rezultatul scontat. Spunând aceasta EEG a constatat câteva curențe, enunțate mai jos. În primul rând, în ce privește persoanele vizate în art.326 CP, EEG este preocupată de faptul că această dispoziție incriminează doar traficul de influență asupra „funcționarilor” (Conform autorităților acest concept include toți salariații bugetari, indiferent dacă sînt sau nu funcționari publici, inclusiv persoanele cu funcții de răspundere), fără a menționa agenții publici străini, membrii assembleelor parlamentare internaționale, judecători și agenți ai Curților internaționale. În al doilea rînd, în ce privește diferite forme ale actelor de trafic de influență, acest articol vizează doar „primirea” și „extorcarea” avantajelor dar nu și solicitarea lor fără elemente de extorcare cât și acceptarea unei oferte sau promisiuni. Conform autorităților termenul „avantaj” ar putea la fel să includă „oferte” sau „promisiuni”, dar EEG subliniază că nu există nici o jurisprudență susceptibilă de a confirma acest punct

²⁷ Privitor la dispozițiile de corupție a se vedea paragraful 58 de mai sus.

²⁸ A se vedea paragraful 56 de mai sus

²⁹ Articolul 325 CP incriminează explicit corupția activă comisă prin intermediul unei alte persoane, spre deosebire de articolele 324, 333 și 334 CP

de vedere și că ar trebui de inclus aceste elemente în art.326 CP pentru a îndepărta orice dubii în cadrul juridic. În sfârșit, EEG constată că conform dispozițiilor acestui articol influența trebuie să se refere la un act „care intră în câmpul de competențe” al agentului public³⁰ și că se adaugă un element suplimentar – fără îndoială restrictiv – de incriminare a traficului de influență. Ținând cont de cele de mai sus EEG **recomandă (i) de a incrimina traficul de influență activ ca o infracțiune principală; și (ii) de a aduce în conformitate cu exigențele art.12 din Convenția Penală privind corupția (STE 173) incriminarea traficului de influență pasiv, anume în ce privește categoriile de persoane vizate și diferitele forme ale actelor de trafic de influență.**

62. Sancțiunile prevăzute pentru corupție conform legislației moldave par a fi conforme exigențelor art.19 al.1 din Convenție. Formele sale mai grave – când e vorba de proporții importante sau infracțiunea a fost comisă în interesul unui grup criminal sau asociație criminală, sau în cazul corupției pasive comise de persoane cu înalte funcții de răspundere - infracțiunile de corupție comise în sectorul public sînt pasibile de pedepse de privațiune de libertate pînă la 12 ani (corupția activă) sau 15 ani (corupția pasivă). În plus, instanța de judecată trebuie să impună infractorului o amendă și în cazul corupției pasive să-l lipsească de dreptul de a ocupa o funcție sau exercita o anume activitate pe un termen de la 2 la 5 ani. Infracțiunile de corupție comise în sectorul privat sînt pasibile de amendă sau privațiune de libertate de pînă la 7 ani (corupție activă) sau 10 ani (corupție pasivă)³¹ în cazurile cele mai grave și infracțiunile de trafic de influență pasiv sînt pasibile de amenzi și privațiune de libertate de pînă la 10 ani.

63. Art.325 al.4 CP și art.334 al.4 CP prevăd un mijloc de apărare special care absolvă corupătorul de orice răspundere penală – referitoare la actele de corupție activă în sectoarele public și privat – cu condiția că mita i-a fost extorcată corupătorului sau că acesta s-a autodenunțat. În timpul vizitei EEG a fost în măsură să clarifice mai multe chestiuni referitoare anume la acest mijloc de apărare. Din aceste întrevederi rezultă că în cel de al doilea caz („regret real”, care este mai puțin frecvent în practică) mijlocul de apărare poate fi invocat în situații când corupătorul declară infracțiunea fie înainte ca aceasta să fie descoperită, fie că el nu știe că aceasta a fost de acum descoperită. În plus autoritățile au explicat că în conformitate cu regulile generale referitoare la confiscarea produselor infracțiunii, în caz de „regret real” mita nu este înapoiată corupătorului, dar este obligatoriu confiscată. În sfârșit s-a indicat că decizia de absolvire de răspundere penală este în principiu luată de procuror. Dacă aceste criterii sînt îndeplinite procurorul decide de a nu pune sub înavuire corupătorul.

64. EEG ia act de decizia autorităților de a menține acest dispozitiv cu scopul de a stimula denunțurile: o atitudine care conform spuselor la mai mulți

³⁰ După exemplul dispozițiilor privind corupția, a se vedea paragraful 58 de mai sus.

³¹ În plus persoana este lipsită de dreptul de a ocupa o funcție sau exercita o anume activitate pe un termen de pînă la 5 ani.

interlocutori trebuie să fie activ încurajată în Moldova. Totuși EEG are rezerve asupra al.4 art.325 și al.4 art.334 CP în formularea lor actuală, anume în caracterul automat al acestui mijloc de apărare. Procurorul nu dispune de posibilitatea ce i-ar permite de a lua în considerație o situație specifică (spre exemplu, motivele care l-au incitat pe autor să semnaleze infracțiunea și să invoce regretul său real). În principiu, cauzele penale grave de corupție activă ar putea să rămână total nesanctionate, dacă se recurge la acest mijloc de apărare. Dispoziția privind „regretul real” se aplică corupătorului indiferent dacă inițiativa în comiterea infracțiunii a fost luată sau nu de acest autor; autorul ar putea chiar fi instigatorul și apoi să beneficieze de această absolvire de pedeapsă pentru că va semnala infracțiunea penală. În timpul vizitei unii profesionali au confirmat, că există un pericol de abuz de acest mijloc de apărare și că există cazuri, când procurorul nu a luat nici o decizie formală. EEG constată că acest instrument ar putea fi folosit abuziv de către corupător, spre exemplu, pentru a exercita presiuni asupra persoanei corupte pentru ca acesta să-i acorde avantaje suplimentare sau în situațiile când denunțarea se face cu mult mai târziu după comiterea actului de corupție, deoarece nu este fixat nici un termen de denunțare în lege (este suficient chiar ca declarația să intervină după ce autoritățile cunosc acest fapt, doar că denunțatorul o ignoră). În plus EEG este preocupată de faptul că denunțarea ar putea fi făcută nu numai serviciilor represive, dar la fel conducătorilor unității publice, unde persoana coruptă exercită funcțiile sale. Ținând cont de aceste rezerve și de lipsa unor bariere contra folosirii abuzive a acestui mijloc de apărare în contextul prezent (spre exemplu, denunțarea imediată a infracțiunii, limitarea mijlocului de apărare în cazurile când infractorului i s-a solicitat), EEG **recomandă de a analiza și revizui în consecință absolvirea automată și obligatoriu totală de pedeapsa numită autorilor actelor de corupție activă în sectorul public și cel privat când ei dau dovadă de un „regret real”.**

65. Principiile atribuirii competenței teritoriale sau competenței fondate pe naționalitate se aplică tuturor infracțiunilor de corupție. În ce privește competența fondată pe naționalitate al.2 art.11 CP stabilește că dreptul penal moldav este aplicabil cetățenilor și apatrizilor rezidenți în țară care au comis o infracțiune în străinătate. În acest context EEG constată, în primul rând, că art.17 al.1.b din Convenție nu cere doar competența pentru infracțiunile comise de cetățenii statului în străinătate, dar extinde principiul competenței bazat pe naționalitate asupra agenților publici și membrilor adunărilor publice naționale, adică asupra persoanelor care nu sînt în mod obligatoriu de naționalitatea statului.³² În al doilea rând, EEG constată că art.17 al.1.c) din Convenție cere, la fel, de a stabili competența în materie de infracțiuni cu implicarea agenților publici naționali, a membrilor adunărilor parlamentare naționale sau a agenților străini sau internaționali care sînt în același timp cetățeni ai statului. Aceste exigențe nu se găsesc în totalitate în art.11 al.2 CP – acesta tratînd în general asupra cetățeniei

³² Autoritățile au indicat totuși că astfel de situații sunt de neconceput pentru Moldova deoarece conform legislației moldovenești toți agenții publici, deputații, alți aleși trebuie să dețină cetățenie moldovenească.

moldovenești sau reședința în Moldova. Totuși autoritățile într-un mod convingător au făcut trimitere la al.3 art.11 CP. Conform acestor dispoziții competența Moldovei se stabilește în referire la infracțiunile comise în străinătate de cetățeni străini sau apatrizi fără reședință în Moldova care „sînt prevăzute în tratatele internaționale la care Moldova este parte dacă autorii infracțiunilor nu au fost pedepsiți”. EEG nu are nici un motiv de a pune la îndoială aceste explicații conform cărora această dispoziție acoperă obligațiile Moldovei față de dispozițiile art.17 al.1.b și 1.c din Convenție.

66. În final, EEG a fost informată despre un proiect de lege în curs de elaborare ce are drept scop modificarea Codului Penal, iar propunerile de ameliorare a legislației penale în referire la corupție ar putea fi luate în considerație. EEG se felicita de această inițiativă, subliniind că reformele legislative necesare (atât cele în curs de elaborare, cât și cele viitoare) ar trebui să fie însoțite de acte concrete în vederea punerii în aplicare a acestora. De fapt diferitele întruniri organizate în timpul vizitei în țară au scos în evidență, că autoritățile ce au misiunea de a aplica legea nu cunosc totdeauna bine legislația în vigoare (a se vedea paragrafele de mai sus) și că aplicarea ei rămâne a fi problematică, urmărirea penală și judecarea infracțiunilor de corupție fiind limitate și nu atât de proactive cum s-ar dori. Ținând cont, în primul rând, de contextul specific al Moldovei, unde corupția este percepută ca un fenomen preocupant, în al doilea rând, de modificările legislative ce care se prevăd în viitorul apropiat, EEG consideră că este necesar de a desfășura eforturi suplimentare referitoare la punerea în aplicare a dispozițiilor privind corupția. Din aceste motive EEG recomandă **de a lua măsuri suplimentare (acțiuni de formare specializate, circulare și alte inițiative de sensibilizare) pentru a asigura utilizarea pe deplin în practică a dispozițiilor penale referitoare la infracțiunile de corupție și traficului de influență.**

IV. CONCLUZII

67. Cadrul juridic moldav referitor la incriminarea corupției și traficului de influență a fost modificat de mai multe ori – ultima dată în 2009 – cu scopul de a aduce legislația națională în conformitate cu normele Convenției Penale privind corupția (STE 173) și Protocolului său adițional (STE 191). În pofida acestor eforturi laudabile mai multe lacune ar trebui încă lichidate. Printre altele, conceptul „persoană cu funcție de răspundere” folosit în dispozițiile pertinente despre corupție nu acoperă toți funcționarii și angajații publici și nu asigură acoperirea agenților publici străini și internaționali sau a juraților străini și arbitrilor. În afară de aceasta dispozițiile infracțiunilor de corupție activă și pasivă în sectorul public sînt lipsite de coerență și claritate; printre altele nu iau în considerație pe deplin avantajele date sau promise unui terț sau printr-un intermediar sau situațiile cînd agentul public acționează în afara atribuțiilor sale oficiale. Modul de incriminare a corupției în sectorul privat – care nu include orice persoană care lucrează pentru o entitate pentru acest sector – și a traficului de influență – care este incriminat doar

în forma sa pasivă – scoate în evidență mai multe lacune, identice parțial cu cele identificate în analiza dispozițiilor referitoare la corupția din sectorul public. Mai mult ca atât posibilitatea, prevăzută de mijlocul de apărare fondat pe „regretul real”, de a absolvi corupătorul care a denunțat benevol infracțiunea de orice răspundere penală ar trebuie revăzut cu scopul de a limita riscurile de abuz. Ținând cont de gravitatea fenomenului de corupție în Moldova, este crucial de a lichida orișice lacună din cadrul juridic. În acest context autoritățile sînt încurajate să pună în aplicare proiectul care în prezent este în elaborare, de modificare a incriminărilor corupției și traficului de influență, iar prezentul raport și recomandările ar trebui percepute ca o contribuție oportună la acest proces de reforme.

68. În temeiul celor expuse mai sus GRECO adresează următoarele recomandări Moldovei:

i) recomandă de a lua măsurile legislative necesare pentru ca corupția activă și pasivă a tuturor categoriilor de agenți publici (în sensul Convenției penale privind corupția STE 173) să fie incriminate penal, inclusiv actele de corupție a tuturor funcționarilor, care cad sub incidența legii privind funcția publică, cât și a celor, care nu exercită funcții de autoritate publică sau de gestiune administrativă, de dispoziție sau organizare economică (paragraful 51).

ii) recomandă de a lua măsurile legislative necesare pentru a garanta că corupția activă și pasivă a agenților publici străini, a membrilor adunărilor publice străine, a funcționarilor internaționali, ai membrilor adunărilor parlamentare internaționale, cât și judecătorii și agenții curților internaționale să fie explicit incriminate conform articolelor 5,6,9,10 și 11 din Convenția penală privind corupția (STE 173) (paragraful 52).

iii) de a incrimina în mod explicit corupția pasivă și activă a arbitrilor naționali și străini, cât și a juraților străini conform articolelor 4 și 6 din Protocolul adițional la Convenția penală privind corupția (STE 191) (paragraful 53).

iv) recomandă de a alinia într-o mod coerent incriminările actelor de corupție din sectorul public din articolele 324 și 325 Cod Penal la prevederile articolelor 2 și 3 din Convenția penală privind corupția, pentru a se asigura, că aceste dispoziții includ fără nici o îndoială posibilă: a) faptul de a solicita, primi și accepta atât avantaje materiale cât și imateriale; b) actele de corupție comise printr-un intermediar sau în beneficiul unui terț; și c) toate cazurile în care un agent public îndeplinește sau se abține de a executa un act în exercițiul funcției, indiferent dacă acest act face sau nu parte din competența oficială a agentului public (paragraful 58).

v) recomandă de a aduce în conformitate cu articolele 7 și 8 din Convenția penală privind corupția (STE 173) incriminările corupției din sectorul privat cuprinse în articolele 333 și 334 din Codul penal, anume cele referitoare la categoriile de persoane vizate, diferitele forme ale actelor de corupție, la comiterea indirectă a infracțiunii cât și implicarea unor terți beneficiari (paragraful 60).

vi) recomandă (i) de a incrimina traficul de influență activ ca o infracțiune principală; și (ii) de a aduce în conformitate cu exigențele art.12 din Convenția Penală privind corupția (STE 173) incriminarea traficului de influență pasiv, anume în ce privește categoriile de persoane vizate și diferitele forme ale actelor de trafic de influență (paragraful 61).

vii) de a analiza și revizui în consecință absolvirea automată și obligatoriu totală de pedeapsa numită autorilor actelor de corupție activă în sectorul public și cel privat când ei dau dovadă de un „regret real” (paragraful 64).

viii) de a lua măsuri suplimentare (acțiuni de formare specializate, circulare și alte inițiative de sensibilizare) pentru a asigura utilizarea pe deplin în practică a dispozițiilor penale referitoare la infracțiunile de corupție și traficului de influență (paragraful 66).

69. Conform art.30 p.2 din Regulamentul intern, GRECO invită autoritățile Moldovei de a prezenta un raport privind punerea în aplicare a recomandărilor de mai sus până la 31 octombrie 2012.

70. În fine, GRECO invită autoritățile moldave de a traduce în limba națională prezentul raport și de a publica această traducere.